

CAPVT V.

DE

CAMPO APPARENTE OCVLIQVE LOCO MAXIME IDONEO.

Problema I.

222.

Tab. II.
Fig. 12.

Si ex obiecti puncto extra axem sumto ε radius quicunque εM per lentem PP transmittatur, definire eius concursum cum axe O.

Solutio.

Sit $F\zeta$ imago principalis per lentem proiecta, a diffusionem enim hic mentem abstrahimus, ac ponamus pro lente eius distantias determinatrices $AE = a$, $aF = a$, eius crassitiem $Aa = v$, et quantitatem arbitrariam $= k$, sitque breuitatis ergo $\frac{k-v}{k+v} = i$. His positis si puncti ε imago cadat in ζ , voceturque $E\varepsilon = z$, erit $F\zeta = \frac{1}{i} \cdot \frac{az}{a}$ at pro puncto lentis M statuetur eius distantia ab axe $AM = x$; ac supra ostendimus si radius a puncto E per punctum M transmitteretur, eum ita per m ad punctum F progressurum esse, vt foret $am = ix$. Radius igitur εM per punctum N ad ζ feretur, ita vt, cum obliquitas radio-
rum

rum in facies lentis incidentium perpetuo valde parva statuatur, fit proxime angulus $EM\epsilon$ ad NMm vt n ad 1 posito $n = \frac{31}{20}$. Hinc erit $E\epsilon$ ad mN in ratione composita istorum angulorum, et distantiarum AE ad Aa , seu $E\epsilon : mN = na : v$, vnde fit $mN = \frac{vz}{na}$, ideoque $aN = ix - \frac{vz}{na}$. Iam vero radius a puncto N recta ad ζ pergat, et propterea axem ita in O secabit, vt fit $aN + F\zeta : aF = aN : aO$ sicque

$$aO = (iax - \frac{avz}{na}) : (ix - \frac{vz}{na} + \frac{az}{ia}) = \frac{n i a a x - i a v z}{n i a x - v z + n a z}$$

$$\text{et } FO = \frac{n a a z}{n i a x - v z + n a z}$$

Si x fit semidiameter aperturæ lentis in facie anteriori, hæc intersectio O respondet casui, quo radius ab ϵ per lentis terminum summum transeat: si autem is per terminum imum transmittatur, sumto x negatiuo fiet

$$FO = \frac{n a a z}{-n i a x - v z + n a z}$$

At si radius ex ϵ per centrum lentis A transeat, punctum intersectionis ita cadet in O vt fit

$$FO = \frac{n a a}{n a - i v}$$

C O R O L L I.

223. Si igitur x denotet semidiametrum aperturæ lentis in facie anteriori $PMA P$, vt omnes radii a puncto ϵ in hanc faciem incidentes per lentem transmittantur, necesse est, vt faciei posterioris

Z 3

$PN_a P$

PN_aP semidiameter fit maior quam $\frac{+ix - \frac{vz}{na}}$, sumto x tam negatiuo quam positiuo. Vnde hic semidiameter minor esse nequit, quam $ix + \frac{vz}{na}$.

Coroll. 2.

224. Si apertura in facie anteriori euanescat, vt fit $x = 0$ radii a puncto ε , cuius ab axe distantia $E\varepsilon = z$, per lentem non transmittentur, nisi in facie posteriori semidiameter aperturae fit $= \frac{vz}{na}$ vel maior. Vnde patet quo maior fuerit lentis crassities v eo maiori apertura in facie posteriori esse opus.

Coroll. 3.

225. Vicissim ergo si detur lentis apertura in facie posteriori, cuius semidiameter fit $= \frac{vz}{na}$; inde simul in obiecto extremum punctum ε determinatur, a quo radius in centrum lentis A incidens per eam transmittatur.

Coroll. 4.

226. Hic autem radius per A immissus post transitum cum axe in O occurret, vt ob $x = 0$ fit interuallum $FO = \frac{n\alpha\alpha}{n\alpha - iv}$. seu $aO = \frac{-i\alpha v}{n\alpha - iv}$. Nisi ergo oculus in hoc axis loco teneatur, radius transmissus non in oculum ingredietur; si quidem apertura pupillae vt infinite parua spectetur.

Coroll.

Coroll. 5.

227. At si semidiameter pupillae ponatur = ω , oculus etiam in o positus illum radium excipiet, si fuerit $o \omega = \omega$. Cum autem casu $x = 0$ fit

$$aN\left(\frac{vz}{na}\right) : aO\left(\frac{i\alpha v}{n\alpha - iv}\right) = o\omega(\omega) : Oo \text{ erit}$$

$$Oo = \frac{n i \alpha \alpha \omega}{z(n\alpha - iv)}.$$

Quod interuallum cum aequè posituum ac negativum accipi possit, pro loco oculi o habebimus

$$ao = -\frac{i\alpha v z + n i \alpha \alpha \omega}{z(n\alpha - iv)} = \frac{-i\alpha(vz + n\alpha\omega)}{z(n\alpha - iv)}.$$

Scholion.

228. In hac tractatione, vbi campum apparentem et locum oculi idoneum inuestigamus, tam aperturam lentis obiectivae in facie anteriori quam pupillae amplitudinem pro nihilo habebimus, vt quaestiones obtineamus determinatas. Quare horum elementorum, quae in instrumentis dioptricis ad visionem accommodatis maximi sunt momenti, sequentes definitiones constituemus.

Definitio I.

229. Campus apparens est spatium in obiecto, ex cuius singulis punctis radii in centrum lentis obiectivae incidentes per reliquas lentes omnes transmittuntur. Quod spatium cum sit circulare, eius radius vocatur semidiameter campi apparentis.

Coroll.

COROLL. I.

230. Si ergo $E\varepsilon = z$ fuerit femidiameter campi apparentis, erit ε punctum obiecti extremum, sed ab axe maxime remotum, ex quo adhuc radii in centrum A lentis obiectiuæ incidentes per omnes lentes transmittuntur.

COROLL. 2.

231. Determinatur igitur magnitudo campi apparentis per aperturam sequentium facierum refringentium, ac fortasse per aperturam vnus, si scilicet radii a puncto quodam magis remoto quam ε venientes nullum transitum per eam inuenirent, etiamfi per reliquas facies transmitterentur.

Scholion.

232. Si radii ex solo puncto E , quod est centrum campi apparentis, considerentur, ii quidem qui in A incidunt, quoniam perpetuo secundum axem progrediuntur, per omnes reliquas facies refringentes, quantumuis parua fuerit earum apertura, certe transmittentur; hincque campus apparens nunquam penitus euanescere potest. At quo magis punctum ε ab axe distans accipitur, vt radii ab eo per omnes facies transmittantur, eo maior earum apertura requiritur, quæ cum ab earum curuatura pendeat, neque certum limitem superare debeat, hinc vltimum punctum ε , vnde radii etiam nunc transmittuntur, ac propterea femidiameter campi apparentis determinatur.

natur. In sequentibus quidem propositionibus campum apparentem seu eius semidiametrum $Ea = z$ vt datum assumam, et quanta esse debeat cuiusque faciei apertura, inuestigabo: hinc enim facile vicissim, si quaeque apertura fuerit cognita, campum apparentem ipsum definire licebit. Ceterum in hac definitione assumi aperturam primae faciei esse euanescentem: ex quo facile intelligitur ea aucta etiam campum aliquantum extendi oportere; verum hoc augmentum postea in lucrum cedet, quod cum nunquam soleat esse notabile, eius rationem hic non habendam censui; quemadmodum etiam in sequente definitione aperturae pupillae rationem non habebo.

Definitio 2.

233. Locus oculi idoneus est id punctum in axe, in quo radii ab extremitate campi apparentis per lentes transmissi axem intersecant. Oculus scilicet in hoc loco constitutus totum campum apparentem conspiciet.

Coroll. I.

234. Hinc igitur idoneus locus oculo assignabitur, si illa intersectio radiorum extremorum cum axe post lentem vltimam cadat, sin autem haec intersectio ante lentem vltimam reperiatur, fieri nequit vt oculus in eo loco teneatur neque propterea totum campum contueri poterit.

COROLL. 2.

235. At si ista intersectio pone lentem ultimam cadat, oculus totum campum apparentem perspiciet, etiamsi pupilla maxime esset contracta: neque tamen ob maiorem pupillae amplitudinem maiorem campum percipere valet.

COROLL. 3.

236. Veram ob amplitudinem pupillae hoc commodi assequimur, ut oculus etiamsi extra locum idoneum constituatur, dummodo distantia non sit nimis magna, tamen totum campum apparentem conspicere possit: id quod egregie usu veniet iis casibus, quibus locus idoneus oculi ante faciem refringentem extremam cadit. Tum enim fieri poterit, ut oculus huic faciei immediate applicatus tamen totum campum percipiat.

SCHOLIUM.

237. Quando hic de visione loquor, id ita in genere est interpretandum, ut a puncto viso radius in oculum ingrediatur, neque hic curo, verum visio sit distincta nec ne in sequentibus enim docebitur, quomodo lentes disponi conveniant, ut oculus in loco idoneo positus etiam in iusta ab ultima imagine distantia reperiat, quo visio distincta reddatur. Hic igitur sine ullo respectu ad visionem distinctam habito, eum oculo locum assigno, ubi ab omnibus punctis

ctis in campo apparente contentis radios recipiat, et quoniam singula momenta, quae ad visionem pertinent, seorsim expediri convenit; hic etiam non ad spatium diffusionis respicio; quod quidem semper per se evanescit, si apertura faciei primae evanescens statuatur.

Problema 2.

238. Si obiectum per unicum lentem aspiciatur, determinare tam campum apparentem, quam locum idoneum oculi.

Tab. III.
Fig. 12.

Solutio.

Sint ut in problemate superiori distantiae determinatrices huius lentis, scilicet distantia obiecti ante lentem $AE = a$, et imaginis post lentem $aF = a$, tum vero lentis crassities $Aa = v$, et distantia arbitraria constructionem lentis plene determinans $= k$. Deinde ponamus semidiametrum campi apparentis $Ee = z$; ita ut posita faciei anterioris $PA P$ apertura infinite parva etiamnum a puncto e radii per lentem transmittantur. Sit porro brevitatis gratia $\frac{k-v}{k+v} = i$, atque supra demonstrauius campum apparentem ad e vsque extendi, si pro facie posteriori PaP fuerit semidiameter aperturæ $aN = \frac{vz}{na}$ existente $n = \frac{31}{28}$; perinde enim est, siue hic semidiameter affirmatiue accipiatur siue negatiue. Hinc ergo vicissim si semidiameter huius aperturæ ponatur $= a$, erit semidiameter campi apparentis $Ee = z = \frac{na}{v} a$.

A a 2

Quod

Quod ad locum idoneum oculi attinet, qui fit in O , quoniam inuenimus $FO = \frac{n\alpha\alpha}{n\alpha - v}$, erit distantia $AO = \frac{\alpha v}{n\alpha - v}$; ideoque negatiua, nisi fit vel i numerus negatiuus, vel $iv > n\alpha$. Sin autem haec distantia AO fuerit positia, oculus in O positus totum campum apparentem perspiciet.

COROLL. I.

239. Si crassities lentis v euanescat, ob $z = \frac{n\alpha}{v}\alpha$, campus apparens euadet infinitus, seu potius indeterminatus; distantia vero AO euanescet. Oculus igitur lenti immediate applicatus tantum spatium conspiciet, quantum per propriam indolem complecti valebit.

COROLL. 2.

240. Sin autem ob lentis crassitiem $Aa = v$ distantia $AO = \frac{-i\alpha v}{n\alpha - iv}$ prodeat positia, oculus in O positus totum campum apparentem aspiciere valebit, seu in obiecto spatium circulare spectabit, cuius semidiameter $E\varepsilon = z = \frac{n\alpha}{v}\alpha = \frac{3\alpha}{2v}$, quod ergo eo erit maius, quo tenuior fuerit lens.

COROLL. 3.

241. At si distantia AO resultet negatiua, oculum in loco idoneo constitui non licet, quoniam is necessario post lentem teneri debet. Vbicunque autem is post lentem collocetur, non vniuersum campum apparentem contuebitur, sed tantum eius partem, et
quidem

quidem eo minorem, quo magis post lentem removeatur, propterea quod hoc modo magis a loco idoneo recedit.

COROLL. 4.

242. Hoc igitur casu conueniet oculum immediate ad faciem lentis posteriorem applicare, quo situateatenus tantum radios accipiet, quatenus pupilla patet; sicque campus visus ab apertura pupillae pende-bit; quae si esset nulla etiam campus apparens euanesceret.

COROLL. 5.

243. Hinc patet si pupilla excedit aperturam faciei PaP seu si sit $\omega > \alpha$, denotante ω semidiametrum pupillae, quia tunc oculus huic faciei applicatus omnes radios transmissos recipit, eum totum campum apparentem esse visurum. Sin autem sit $\omega < \alpha$, partem tantum totius campi perspiciet, cuius semidiameter erit. $= \frac{n\alpha}{v} \omega = \frac{31}{20} \frac{\alpha\omega}{v}$, scilicet non maiorem quam si apertura faciei PaP aequalis esset pupillae.

SCHOLIUM.

244. Interim tamen si hoc casu postremo apertura faciei lentis PaP , cui oculus est applicatus maior sit quam pupilla, nihil obstat quominus ea successiue totam aperturam peragret, sicque pedetentim totum campum apparentem con-

spicere poterit, etiam si eum simul contueri non valeat. Ceterum notandum est, si etiam faciei anteriori apertura tribuatur, inde campum apparentem aliquantum augeri, sed partes obiecti vltiores, quia non per medium lentis radios transmittunt, obscuriores apparebunt, vnde merito a campo apparente excluduntur. At si faciei anteriori tribuatur apertura, cuius semidiameter $= x$, vt facies posterior omnes radios in illam incidentes transmittat, eius apertura tanto maior esse debet, secundum regulas supra traditas; scilicet eius semidiameter esse oportet $= ix + a$ seu $= ix + \frac{vz}{na}$.

Problema. 3.

245. Si instrumentum dioptricum duabus constet lentibus, definire campum apparentem, et locum oculi idoneum.

Solutio.

Tab. III.
Fig. 13.

Sit pro his lentibus vt haecenus:

pro PP: $AE = a, aF = \alpha, Aa = v$; dist. arb: $= k$, et $\frac{k-v}{k+v} = i$

pro QQ: $BF = b, bG = \beta, Bb = v'$; dist. arb: $= k'$ et $\frac{k'-v'}{k'+v'} = i'$

ac posito semidiametro campi apparentis $E\varepsilon = z$, in imaginibus erit $F\zeta = \frac{1}{\gamma} \cdot \frac{\alpha}{a} z$ et $G\eta = \frac{1}{\eta} \cdot \frac{\alpha\beta}{a'b} z$. Consideretur iam radius a puncto ε in centrum lentis primae A incidens et per lentes transmissus qui vtique per extremitates imaginum ζ et η transibit. Iam

Iam ex problemate praecedente patet esse $a N = \frac{vz}{na}$,
 vnde in altera lente punctum M' ita definietur,
 vt fit

$$F \zeta - a N : a F = B M' - F \zeta : B F \text{ siue}$$

$$B M' = F \zeta + \frac{B F (F \zeta - a N)}{a F} = \frac{a B F \zeta - B F a N}{a F}$$

vnde fit

$$B M' = \frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha + b}{a} z - \frac{b v z}{n a \alpha}$$

Nunc punctum N' hinc perinde definietur, atque
 ex problemate primo ex puncto M determinabatur
 punctum N ; erit quippe

$$b N' = i' \cdot B M' - \frac{v'}{n b} \cdot F \zeta \text{ ideoque}$$

$$b N' = \frac{i'}{i'} \cdot \frac{\alpha + b}{a} z - \frac{i' b v}{n a \alpha} z - \frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha v'}{n' a b} z$$

Hinc autem punctum O , vbi est locus oculi idoneus
 facile assignabitur erit enim $b N' + G \eta : b G = b N' : b O$,
 indeque

$$b O = \frac{b G \cdot b N'}{b N' + G \eta} = \frac{\frac{i'}{i'} \cdot \frac{\alpha + b}{a} z - \frac{i' b v}{n a \alpha} z - \frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha v'}{n a b} z}{\frac{i'}{i'} \cdot \frac{\alpha + b}{a} z - \frac{i' b v}{n a \alpha} z - \frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha v'}{n a b} z + \frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha \xi}{a b}}$$

Quod si ergo ponamus semidiametrum aperturæ

$$\text{pro lente PP} \begin{cases} \text{faciei anterioris} = \mathcal{A} = x \\ \text{faciei posterioris} = a \end{cases}$$

$$\text{pro lente QQ} \begin{cases} \text{faciei anterioris} = \mathcal{B} \\ \text{faciei posterioris} = b \end{cases}$$

habe-

habebimus

$$\mathcal{A} = 0$$

$$a = \frac{v}{na} z$$

$$\mathcal{B} = \left(\frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha + b}{a} - \frac{b v}{na\alpha} \right) z$$

$$\mathcal{B}' = \left(\frac{i'}{i} \cdot \frac{\alpha + b}{a} - \frac{i' b v}{na\alpha} - \frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha v'}{nab} \right) z$$

ac si distantia oculi post lentem QQ ponatur $bO = 0$ erit

$$0 = \frac{\mathcal{B}}{\mathcal{B} + \frac{i}{i'} \cdot \frac{\alpha v'}{ab} z} \cdot \mathcal{B}'$$

COROLL. I.

246. Si ambaram lentium crassities evanescat erit $v = 0$, $v' = 0$, et $i = i' = 1$; quo ergo casu nostrae formulae in sequentes abibunt:

$$\mathcal{A} = 0; a = 0; \mathcal{B} = \frac{\alpha + b}{a} z \text{ et } \mathcal{B}' = \frac{\alpha + b}{a} z$$

COROLL. 2.

247. Datis ergo vicissim aperturis lentium ex aequationum traditarum ea, pro qua quantitas z minimum valorem adipiscitur, definietur campus adparens.

COROLL. 3.

248. Si igitur crassities lentium evanescat, campus apparens ex apertura lentis posterioris facillime determinatur. Erit enim $z = \frac{a \mathcal{B}}{\alpha + b}$; id quod intelligendum est, si distantia $bO = 0$ fuerit positiva oculisque in O collocetur.

Coroll.

Coroll. 4.

249. Sin autem distantia $bO=O$ prodeat negatiua oculusque vltimae lenti immediate applicetur, tum eius apertura plus non praestat quam si amplitudini pupillae esset aequalis. Quare si b maior fuerit semidiametro pupillae ω loco b scribatur ω et ex vltima aequatione verus valor ipsius z elicietur nisi forte ex aliqua reliquarum aequationum adhuc minor valor pro z esset proditurus.

Problema 4.

250. Si instrumentum dioptricum ex tribus constet lentibus determinare cum campum apparentem, tum locum oculi idoneum.

Tab. III.
Fig. 14.

Solutio.

Existentibus imaginibus per has lentes successiue repraesentatis in $F\zeta$, $G\eta$ et $H\theta$, obiecto vero ipso in $E\varepsilon$, ponamus vt haecenus:

Pro Lente Distantias crassitiem dist. arb: et

Prima PP .. $AE=a$; $aF=\alpha$; $Aa=v$; k ; $\frac{k-v}{k+v}=i$

Secunda QQ .. $BF=b$; $bG=\beta$; $Bb=v'$; k' ; $\frac{k'-v'}{k'+v'}=i'$

Tertia RR .. $CG=c$; $cH=\gamma$; $Cc=v''$; k'' ; $\frac{k''-v''}{k''+v''}=i''$

Semidiametros vero aperturarum

Pro Lente

PP faciei $\left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathfrak{A} = o \\ \text{posterioris} = a \end{array} \right.$

Tom. I.

B b

QQ

$$QQ \text{ faciei } \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathfrak{B} \\ \text{posterioris} = \mathfrak{b} \end{array} \right.$$

$$RR \text{ faciei } \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathfrak{C} \\ \text{posterioris} = \mathfrak{c} \end{array} \right.$$

Tum vero fit semidiameter campi apparentis $E\epsilon = z$, supraque ostendimus fore:

$$F\zeta = \frac{1}{i} \frac{\alpha}{a} z; \quad G\eta = \frac{1}{i'} \frac{\alpha \epsilon}{a b} z; \quad H\theta = \frac{1}{i''} \frac{\alpha \epsilon \gamma}{a b c} z.$$

His positis habebimus $aN = \alpha = \frac{vz}{na}$; vnde si per F recta ipsi NM' parallela ducta intelligatur erit.

$$F\zeta - aN : aF = BM' - F\zeta : BF \text{ siue } BM' = \frac{aB \cdot F\zeta - BF \cdot aN}{a \cdot F}$$

ideoque

$$BM' = \frac{a+b}{a} \cdot \frac{1}{i} \cdot \frac{\alpha}{a} z - \frac{bvz}{na\alpha} \text{ seu}$$

$$\mathfrak{B} = \frac{1}{i} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{bv}{na\alpha} z.$$

Porro vero est ex problemate primo $bN' = i'' \cdot BM' \frac{v'}{nb} \cdot F\zeta'$,

$$\text{hincque } \mathfrak{b} = \frac{i''}{i} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{i''bv}{na\alpha} z - \frac{1}{i} \cdot \frac{v'v}{nab} z.$$

simili modo per G ducta intelligatur recta ipsi $N'M''$ parallela, eritque $bG : bN' + G\eta = CG : CM'' - G\eta$ siue

$$CM'' = \mathfrak{C} = G\eta + \frac{c}{\epsilon} (\mathfrak{b} + G\eta) = \frac{\epsilon+c}{\epsilon} \cdot G\eta + \frac{c}{\epsilon} \mathfrak{b},$$

vnde fit

$$\mathfrak{C} = \frac{1}{i''} \cdot \frac{\alpha(\epsilon+c)}{ab} z + \frac{i''}{i} \cdot \frac{c(a+b)}{a\epsilon} z - \frac{i''bcv}{na\alpha\epsilon} z - \frac{1}{i} \cdot \frac{\alpha cv'}{nab\epsilon} z.$$

Deinde

Deinde ex CM'' ita definitur cN'' per problema primum, vt fit

$$cN'' = j'' \cdot CM'' - \frac{v''}{n \cdot c} \cdot G\eta \text{ seu } c = j'' \cdot C - \frac{1}{i' i''} \cdot \frac{\alpha \beta v''}{n a b c} z$$

hincque

$$c = \frac{j''}{i' i''} \cdot \frac{\alpha(\beta + c)}{a b} z + \frac{i' i''}{i} \cdot \frac{c(\alpha + b)}{a \beta} z - j' j'' \cdot \frac{b c v''}{n a c \beta} z - \frac{i''}{i} \cdot \frac{\alpha c v''}{n a b \beta} z - \frac{1}{i' i''} \cdot \frac{\alpha \beta v''}{n a b c} z$$

Isti ergo valores sequenti modo determinantur:

$$A = 0$$

$$a = \frac{v}{n a} \cdot E \varepsilon$$

$$B = \frac{\alpha + b}{a} \cdot F \zeta - \frac{b}{a} \cdot \alpha$$

$$b = i' \cdot B - \frac{v}{n b} \cdot F \zeta$$

$$C = \frac{\beta + c}{\beta} \cdot G \eta + \frac{c}{\beta} \cdot \beta$$

$$c = j'' \cdot C - \frac{v''}{n \cdot c} \cdot G \eta$$

Cum iam punctum O praebeat locum oculi iustum, si ponamus $cO = 0$, erit $cN'' + H\theta : cH = cN'' : cO$ unde reperitur

$$O = \frac{\gamma c}{c + H\theta}, \text{ vel } \frac{1}{O} = \frac{1}{\gamma} + \frac{1}{i' i''} \cdot \frac{\alpha \beta}{n b} \cdot \frac{z}{c \gamma}$$

Coroll. I.

251. Ex his aequationibus sequitur fore

$$\frac{\beta}{b} + \frac{\alpha}{a} = \frac{\alpha + b}{a b} \cdot F \zeta = \frac{1}{i} \left(\frac{\alpha}{b} + 1 \right) \frac{z}{a} \text{ et}$$

$$\frac{c}{c} - \frac{b}{\beta} = \frac{\beta + c}{\beta c} \cdot G \eta = \frac{1}{i' i''} \left(\frac{\alpha \beta}{b c} + \frac{\alpha}{b} \right) \frac{z}{a}.$$

hincque porro:

$$\frac{i a}{a} + \frac{i \beta}{b} + \frac{i i' \beta}{\beta} - \frac{i i' c}{c} = \left(1 - \frac{\alpha \beta}{b c} \right) \frac{z}{a}.$$

B b 2

Coroll.

COROLL. 2.

252. Si ergo crassities lentium euanescat, cum fit $a=0$, $b=B$ et $c=C$, definitio campi apparentis reducitur ad has duas aequationes.

$$I. B. \frac{1}{b} = \left(1 + \frac{\alpha}{b}\right) \frac{z}{a}$$

$$II. B \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c}\right) - C. \frac{1}{c} = \left(1 - \frac{\alpha c}{b c}\right) \frac{z}{a}$$

vnde minor valor ipsius z praebet semidiametrum campi apparentis.

COROLL. 3.

253. Deinde si distantia $cO=O$ prodeat negativa, vt oculus cogatur lenti vltimae immediate applicare, pro c scribi oportet semidiametrum pupillae ω , et ex vltima aequatione definietur semidiameter campi z , nisi forte ex alia aequatione adhuc minor valor pro z prodeat.

PROBLEMA 5.

254. Si instrumentum Dioptricum ex quatuor lentibus super eodem axe dispositis constat, determinare cum campum apparentem, tum locum oculi idoneum.

Solutio.

Existente obiecto $Ez=z$, sint imagines per lentes successiue representatae $F\zeta$, $G\eta$, $H\theta$, et $I\epsilon$, ponamusque

Tab. III.
Fig. 15.

musque pro lentium singularum determinatione vt
hactenus :

Pro lente distantias crassitiem dist. arb. et

Prima	PP	AE = a;	aF = α;	Aa = v;	.. k;	$\frac{k-v}{k+v} = i$
Secunda	QQ	BF = b;	bG = ε;	Bb = v';	.. k';	$\frac{k'-v'}{k'+v'} = i'$
Tertia	RR	CG = c;	cH = γ;	Cc = v'';	.. k'';	$\frac{k''-v''}{k''+v''} = i''$
Quarta	SS	DH = d;	dI = δ;	Dd = v''';	.. k''';	$\frac{k'''-v'''}{k'''+v'''} = i'''$

Semidiametri vero aperturarum sint :

Pro Lente

$$\text{Prima PP faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \mathfrak{A} = \circ \\ \text{posterioris} = a \end{cases}$$

$$\text{Secunda QQ faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \mathfrak{B} \\ \text{posterioris} = b \end{cases}$$

$$\text{Tertia RR faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \mathfrak{C} \\ \text{posterioris} = c \end{cases}$$

$$\text{Quarta SS faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \mathfrak{D} \\ \text{posterioris} = d \end{cases}$$

Si iam Eε = z exhibeat semidiametrum campi appa-
rentis erit, vt iam supra ostendimus :

$$F\zeta = \frac{r}{i} \cdot \frac{\alpha}{a} z; \quad G\eta = \frac{r}{i'} \cdot \frac{\alpha\epsilon}{ab} z; \quad H\theta = \frac{r}{i''} \cdot \frac{\alpha\epsilon\gamma}{abc} z.$$

$$\text{et } I\iota = \frac{r}{i'''} \cdot \frac{\alpha\epsilon\gamma\delta}{abcd} z.$$

B b 3

Quod

Quod si ratiocinium nunc ut ante instituamus, obtinebimus sequentes aequationes:

$$\begin{aligned} \mathcal{A} &= 0; & \mathcal{A} &= \frac{v}{na} \cdot E \cdot \varepsilon \\ \mathcal{B} &= (1 + \frac{b}{a}) F \zeta - \frac{b}{a} \mathcal{A}; & \mathcal{B} &= i' \mathcal{B} - \frac{v'}{nb} \cdot F \zeta \\ \mathcal{C} &= (1 + \frac{c}{b}) G \eta + \frac{c}{b} \mathcal{B}; & \mathcal{C} &= i'' \mathcal{C} - \frac{v''}{nc} \cdot G \eta \\ \mathcal{D} &= (1 + \frac{d}{\gamma}) H \theta + \frac{d}{\gamma} \cdot \mathcal{C}; & \mathcal{D} &= i''' \mathcal{D} - \frac{v'''}{na} \cdot H \theta \end{aligned}$$

Ex quarum ordine priori consequimur:

$$\begin{aligned} \frac{\mathcal{B}}{b} + \frac{\mathcal{A}}{a} &= (\frac{1}{a} + \frac{1}{b}) F \zeta = \frac{1}{i} (1 + \frac{a}{b}) \frac{\mathcal{A}}{a} \\ \frac{\mathcal{C}}{c} - \frac{\mathcal{B}}{b} &= (\frac{1}{b} + \frac{1}{c}) G \eta = \frac{1}{i' i''} (\frac{a}{b} + \frac{a c}{b c}) \frac{\mathcal{A}}{a} \\ \frac{\mathcal{D}}{d} - \frac{\mathcal{C}}{\gamma} &= (\frac{1}{\gamma} + \frac{1}{d}) H \theta = \frac{1}{i' i'' i'''} (\frac{a c}{b c} + \frac{a c \gamma}{b c d}) \frac{\mathcal{A}}{a} \end{aligned}$$

ex ordine vero posteriori

$$\begin{aligned} \mathcal{A} &= \frac{v \mathcal{A}}{na} \\ \mathcal{B} &= i' \mathcal{B} - \frac{1}{i} \cdot \frac{a}{b} \cdot \frac{v' \mathcal{A}}{na} \\ \mathcal{C} &= i'' \mathcal{C} - \frac{1}{i' i''} \cdot \frac{a c}{b c} \cdot \frac{v'' \mathcal{A}}{na} \\ \mathcal{D} &= i''' \mathcal{D} - \frac{1}{i' i'' i'''} \cdot \frac{a c \gamma}{b c d} \cdot \frac{v''' \mathcal{A}}{na} \end{aligned}$$

Si denique pro loco oculi idoneo ponamus $d\mathcal{O} = \mathcal{O}$ erit

$$\mathcal{O} = \frac{\delta \mathcal{O}}{\delta + 1 i} \text{ seu } \frac{1}{\mathcal{O}} = \frac{1}{\delta} + \frac{1}{i' i'' i'''} \cdot \frac{a c \gamma}{b c d} \cdot \frac{\mathcal{A}}{a b}.$$

Coroll.

Coroll. I.

255. Ex aequationibus prioribus deducimus sequentes:

$$\frac{ia}{a} + \frac{i\mathfrak{B}}{b} = \left(1 + \frac{\alpha}{b}\right) \frac{z}{a}$$

$$\frac{ia}{a} + i\frac{\mathfrak{B}}{b} + \frac{ii'\mathfrak{B}}{c} - \frac{ii'\mathfrak{C}}{c} = \left(1 - \frac{\alpha\mathfrak{C}}{bc}\right) \frac{z}{a}$$

$$\frac{ia}{a} + \frac{i\mathfrak{B}}{b} + \frac{ii'\mathfrak{B}}{c} - \frac{ii'\mathfrak{C}}{c} - \frac{ii'i''c}{\gamma} + \frac{ii'i''\mathfrak{D}}{d} = \left(1 + \frac{\alpha\mathfrak{C}\gamma}{bcd}\right) \frac{z}{a}$$

quae quomodo ad plures lentes sint continuandae, facile perspicitur.

Coroll. 2.

256. Si lentium crassities evanescat, fiet $\alpha=0$; $b=\mathfrak{B}$; $c=\mathfrak{C}$ et $d=\mathfrak{D}$, porro $i=i'=i''=i'''=1$, unde hae aequationes in sequentes formas abibunt:

$$\mathfrak{B} \cdot \frac{1}{b} = \left(1 + \frac{\alpha}{b}\right) \frac{z}{a}$$

$$\mathfrak{B} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c}\right) - \mathfrak{C} \frac{1}{c} = \left(1 - \frac{\alpha\mathfrak{C}}{bc}\right) \frac{z}{a}$$

$$\mathfrak{B} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c}\right) - \mathfrak{C} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}\right) + \mathfrak{D} \frac{1}{d} = \left(1 + \frac{\alpha\mathfrak{C}\gamma}{bcd}\right) \frac{z}{a}$$

ex quibus tribus aequationibus, uti in genere, valor ipsius z , qui prodierit minimus verum semidiametrum campi apparentis praebebit.

Coroll. 3.

257. Totus iste campus apparens reuera spectabitur ab oculo in puncto O constituto, dummodo distantia $d O=O$ fuerit positiva. Sed si ea sit negativa, oculusque lenti ultimo SS immediate applicetur,

pona-

ponatur $\delta = \omega$, scilicet semidiametro pupillae, et ex ultima aequatione elicietur semidiameter spatii in obiecto reuera conspicui.

Scholion I.

258. Hinc igitur perspicitur, quomodo campus apparens a singularum lentium apertura pendeat; simulque patet quanta esse debeat cuiusque lentis apertura, ut campus apparens datae magnitudinis obtineatur. Si enim quantitas z cum quantitativibus ad lentium determinationem pertinentibus pro data assumatur, per nostras formulas successive semidiametri aperturarum pro singulis lentibus definiuntur: ubi quidem deinceps est dispiciendum, num lentes tantae aperturae sint capaces. Hinc scilicet campo apparenti limites praefiniuntur, quos transgredi non liceat; unde sequitur campum apparentem maiorem assumi non posse, quam ut aperturae inde pro singulis lentibus oriundae admitti queant. His autem definitis perinde est siue cuique lenti ea ipsa, quae fuerit inuenta apertura tribuatur, siue maior, dum ne sit minor quandoquidem hic aperturam lentis obiectivae evanescentem assumimus. Verum si insuper claritatis ratio habeatur, necesse est ut vera apertura cuiusque lentis eam, quam hic assignauimus, aliquantum superet, et quidem ea quantitate, quam supra pro limitibus ob claritatem requisitis exhibuimus, nisi enim hoc augmentum accesserit, extremitas in campo apparente minore lumine praedita erit quam

quam medium. Tum autem campus apparens latius patebit oramque obscuriorem complectetur; quamobrem si circa extremitates minori lumine contenti esse velimus, ne opus quidem est, ut lentibus maior apertura, quam quidem per formulas nostras definitur, tribuatur; superfluumque foret aperturas ultra hos limites augere, ita ut hinc cuique lenti conueniens apertura constituatur.

Scholion 2.

259. Etsi pro casu, quo lentium crassities negligitur formulae nostrae non multo simplices euadunt, tamen in iis percommode vsu venit, ut litterarum \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} , coefficientes, scilicet $\frac{1}{b} + \frac{1}{c}$; $\frac{1}{c} + \frac{1}{d}$; $\frac{1}{d} + \frac{1}{e}$; ipsam distantiam focalem, inuoluant cuiusque lentis; in praxi autem apertura satis tuto ex distantia focali colligi solet. Nam si lentis QQ distantia focalis ponatur = q , erit $\frac{1}{b} + \frac{1}{c} = \frac{1}{q}$, sicque $\mathfrak{B}(\frac{1}{b} + \frac{1}{c}) = \frac{\mathfrak{B}}{q}$; ac ne arcus nimis magni in apertura comprehendantur, necesse est ut sit $\mathfrak{B} < \frac{1}{2}q$; et pro varia lentis forma valor fractionis $\frac{\mathfrak{B}}{q}$ vsque ad $\frac{1}{4}$, vel $\frac{1}{2}$ diminui debet. Quare si ponamus

$$\mathfrak{B}(\frac{1}{b} + \frac{1}{c}) = \pi; \quad \mathfrak{C}(\frac{1}{c} + \frac{1}{d}) = \pi'; \quad \mathfrak{D}(\frac{1}{d} + \frac{1}{e}) = \pi''$$

hae litterae π , π' , π'' eiusmodi denotabunt fractiones, quarum valor ut plurimum erit vel $\frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{4}$ vel $\frac{1}{3}$, id scilicet tantum cauendum est, ne his litteris nimis magnus valor tribuatur. Quo obseruato cum arbitrio nostro relinquuntur, imprimis conueniet has ipsas lit-

teras in calculum introduci, ex iisque reliquas determinari; earum enim beneficio campus apparens facillime definitur. Quin etiam ipse campus apparens statim quoque in calculum induci poterit, quippe cuius determinatio deinceps per formulam simplicissimam expediatur. Hunc in finem ut tota inuestigatio ad meros numeros redigatur, ponam $\frac{z}{a} = \Phi$ ita ut Φ sit angulus; sub quo semidiameter campi apparentis ab oculo ad lentem obiectiuam collocato spectaretur. Videamus ergo quomodo per hos numeros $\pi, \pi', \pi'',$ etc. et Φ reliquae quantitates definiantur.

Definitio 3.

260. Ratio aperturae cuiusque lentis mihi vocabitur quotus, qui oritur, si semidiameter aperturae diuidatur per distantiam focalem lentis; eius crassitie pro nihilo habita.

Coroll. I.

261. Ita si b et e sint distantiae determinatrices lentis, et \mathfrak{B} semidiameter aperturae eiusdem, quia distantia focalis est $= \frac{be}{b+e}$, ratio aperturae erit $= \mathfrak{B}(\frac{1}{b} + \frac{1}{e})$

Coroll. 2.

262. Ratio igitur aperturae cuiusvis lentis est fractio minor quam $\frac{1}{2}$, quandoquidem hanc legem fanciuimus ut neutrius faciei arcus 60 gradibus maior in apertura contineatur.

Coroll.

COROLL. 3.

263. Si scilicet ambae facies fuerint aequae curvae ratio aperturae per hanc legem usque ad $\frac{1}{2}$ augeri poterit; sin autem altera facies fuerit plana, ratio aperturae $\frac{1}{4}$ superare vix poterit: ac si lens sit meniscus, ea adhuc minor statui debet.

COROLL. 4.

264. Cum autem nihil sit, quo apertura lentium accuratius definiatur, ea fere arbitrio nostro relinquitur, et quouis casu commodissime per experimentiam determinatur, sufficietque notasse, eam fractioni siue $\frac{1}{2}$ siue $\frac{1}{4}$ siue etiam $\frac{1}{3}$ pro forma lentis aequalem statui debere.

SCHOLIUM.

265. Vt scilicet quouis casu ratio aperturae recte definiatur, radios vtriusque faciei lentis contemplari oportet, qui si fuerint f et g , erit distantia focalis $= \frac{fg}{(n-1)(f+g)} = \frac{20}{11} \cdot \frac{fg}{f+g}$. Iam semidiameter aperturae minor esse debet quam $\frac{1}{2}f$ vel quam $\frac{1}{2}g$, prout vel f vel g fuerit minor. Sit $g < f$, et cum semidiameter aperturae minor esse debeat quam $\frac{1}{2}g$, ratio aperturae minor accipienda est quam $\frac{11}{40} (1 + \frac{g}{f})$. Vnde patet, si lens sit vtrunque aequae conuexa, seu $g = f$, rationem aperturae capi debere infra $\frac{11}{20}$; sin autem sit altera facies plana seu $f = \infty$, illum limitem esse $\frac{11}{40}$, qui adhuc minor fiet, si lens sit

meniscus, seu $\frac{g}{f}$ numerus negativus. Ceterum si ratio aperturæ sit $= \pi$, eique hoc modo idoneus valor tribuatur, perinde est siue is negativæ siue positivæ accipiatur, semper autem conducet rationi aperturæ minorem valorem tribui, quam secundum hanc regulam; partim ut obliquitas radiorum incidentium diminuatur, partim vero potissimum, ut ob claritatem aperturas lentium adhuc ultra augere liceat.

Problema 6.

266. Si instrumentum dioptricum ex quocunque lentibus, quarum crassitiem ut nullam spectare liceat, sit compositum, dataque sit ratio aperturæ pro singulis lentibus una cum campo apparente, definire distantias determinatrices singularum lentium.

Solutio.

Sit distantia objecti ante lentem primam $AE = a$, imaginisque per eam repræsentatæ $aF = a$, ac pro sequentibus lentibus ponatur.

Pro Lente Diff: determinatrices ratio aperturæ

Secunda . .	$BF = b; bG = \xi;$	π
Tertia . . .	$CG = c; cH = \gamma;$	π^I
Quarta . . .	$DH = d; dI = \delta;$	π^{II}
Quinta . . .	$EI = e; eK = \varepsilon;$	π^{III}

etc.

Hinc

Hinc ergo si femidiametri aperturarum harum lentium ut ante indicentur literis \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} , \mathfrak{E} , etc. erit $\pi = \mathfrak{B}(\frac{1}{b} + \frac{1}{\mathfrak{E}})$; $\pi' = \mathfrak{C}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})$; $\pi'' = \mathfrak{D}(\frac{1}{d} + \frac{1}{\delta})$; $\pi''' = \mathfrak{E}(\frac{1}{e} + \frac{1}{\varepsilon})$ etc. Tum vero si fit femidiameter campi apparentis = \mathfrak{z} ponatur etiam $\frac{\mathfrak{z}}{a} = \Phi$. Cum igitur hinc sit:

$$\mathfrak{B} = \frac{\pi \mathfrak{E}}{b + \mathfrak{E}}; \mathfrak{C} = \frac{\pi' \gamma}{c + \gamma}; \mathfrak{D} = \frac{\pi'' d \delta}{d + \delta}; \mathfrak{E} = \frac{\pi''' e \varepsilon}{e + \varepsilon} \text{ etc.}$$

habebimus ex §. 256. sequentes aequationes:

$$\frac{\pi \mathfrak{E}}{b + \mathfrak{E}} = (1 + \frac{\alpha}{b}) \Phi$$

$$\pi - \frac{\pi' \gamma}{c + \gamma} = (1 - \frac{\alpha \mathfrak{E}}{b c}) \Phi$$

$$\pi - \pi' + \frac{\pi'' \delta}{d + \delta} = (1 + \frac{\alpha \mathfrak{E} \gamma \delta}{b c d}) \Phi$$

$$\pi - \pi' + \pi'' - \frac{\pi''' \varepsilon}{e + \varepsilon} = (1 - \frac{\alpha \mathfrak{E} \gamma \delta \varepsilon}{b c d e}) \Phi$$

etc.

Quo iam facilius hinc per π , π' , π'' , π''' etc. et Φ distantiae determinatrices lentium definiri queant, ponatur $\alpha = A a$; $\mathfrak{E} = B b$; $\gamma = C c$; $\delta = D d$; $\varepsilon = E e$ etc.

Ita ut litterae A, B, C, D, E etc. denotent numeros absolutos, ac nostrae aequationes induent has formas:

$$\frac{B \pi}{B + 1} = (1 + \frac{A a}{b}) \Phi$$

$$\pi - \frac{C \pi'}{C + 1} = (1 - \frac{A B a}{c}) \Phi$$

$$\pi - \pi' + \frac{D \pi''}{D + 1} = (1 + \frac{A B C a \delta}{d}) \Phi$$

$$\pi - \pi' + \pi'' - \frac{E \pi'''}{E + 1} = (1 - \frac{A B C D a \varepsilon}{e}) \Phi$$

etc.

vnde eliciuntur sequentes determinationes:

$$b = \frac{A(B+1)a\Phi}{B\pi - (B+1)\Phi}$$

$$c = \frac{AB(C+1)a\Phi}{C\pi' - (C+1)(\pi - \Phi)}$$

$$d = \frac{ABC(D+1)a\Phi}{D\pi'' - (D+1)(\pi' - \pi + \Phi)}$$

$$e = \frac{ABCD(E+1)a\Phi}{E\pi''' - (E+1)(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

etc.

Datis ergo praeter numeros $\Phi, \pi, \pi', \pi'', \pi'''$ etc. numeris A, B, C, D, E etc. cum distantia obiecti $AE = a$, per has formulas distantiae b, c, d, e etc. determinantur indeque insuper alterae $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \varepsilon$ etc. hoc modo:

$$\alpha = Aa$$

$$\beta = \frac{AB(B+1)a\Phi}{B\pi - (B+1)\Phi}$$

$$\gamma = \frac{ABC(C+1)a\Phi}{C\pi' - (C+1)(\pi - \Phi)}$$

$$\delta = \frac{ABCD(D+1)a\Phi}{D\pi'' - (D+1)(\pi' - \pi + \Phi)}$$

$$\varepsilon = \frac{ABCDE(E+1)a\Phi}{E\pi''' - (E+1)(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

etc.

Hinc nanciscimur distantias focales lentium

$$\text{Primae } PP = \frac{Aa}{A+1}$$

$$\text{Secundae } QQ = \frac{ABa\Phi}{B\pi - (B+1)\Phi}$$

$$\text{Tertiae } RR = \frac{ABCa\Phi}{C\pi' - (C+1)(\pi - \Phi)}$$

$$\text{Quartae } SS = \frac{ABCDa\Phi}{D\pi'' - (D+1)(\pi' - \pi + \Phi)}$$

$$\text{Quintae } TT = \frac{ABCDEa\Phi}{E\pi''' - (E+1)(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

etc.

Coroll.

COROLL. I.

267. Ex angulo Φ cum distantia obiecti antelentem primam $AE = a$, ita definitur semidiameter campi apparentis z , ut fit $z = a\Phi$: neque tamen campus apparens pro lubitu assumi potest, sed is per multiplicationem determinabitur, ut mox videbimus.

COROLL. 2.

268. Cum omnes numeri hic in calculum introducti aequae negative ac positive accipi queant, obseruandum est eos perpetuo ita assumi debere, ut interualla lentium quae sunt $\alpha + b$; $\xi + c$; $\gamma + d$; $\delta + e$; etc. omnia prodeant positive.

COROLL. 3.

269. Quod ad aperturam cuiusque lentis attinet eius semidiameter habebitur si eius distantia focalis multiplicetur per rationem aperturae littera π insignitam.

SCHOLIUM.

270. Quo formulas hic inuentas simpliciores reddamus quoniam litteris \mathfrak{A} , \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} ; etc. non amplius indigebimus, ponamus ad abbreviandum;

$$\frac{A}{A+1} = \mathfrak{A}; \frac{B}{B+1} = \mathfrak{B}; \frac{C}{C+1} = \mathfrak{C}; \frac{D}{D+1} = \mathfrak{D}; \frac{E}{E+1} = \mathfrak{E} \text{ etc.}$$

ut fit

$$A = \frac{\mathfrak{A}}{1-\mathfrak{A}}; B = \frac{\mathfrak{B}}{1-\mathfrak{B}}; C = \frac{\mathfrak{C}}{1-\mathfrak{C}}; D = \frac{\mathfrak{D}}{1-\mathfrak{D}}; E = \frac{\mathfrak{E}}{1-\mathfrak{E}} \text{ etc.}$$

at-

atque habebimus:

$$\alpha = Aa;$$

$$\beta = \frac{ABa\Phi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi}$$

$$\gamma = \frac{ABCa\Phi}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi}$$

$$\delta = \frac{ABCDa\Phi}{\mathfrak{D}\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

$$\epsilon = \frac{ABCDEa\Phi}{\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}$$

$$b = \frac{Aa\Phi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi}$$

$$c = \frac{ABa\Phi}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi}$$

$$d = \frac{ABCa\Phi}{\mathfrak{D}\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

$$e = \frac{ABCDa\Phi}{\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}$$

etc.

Hincque porro definiuntur distantiae focales lentium:

$$\text{Primae } PP = \mathfrak{A}a$$

$$\text{Secundae } QQ = \frac{A\mathfrak{B}a\Phi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi}$$

$$\text{Tertiae } RR = \frac{AB\epsilon a\Phi}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi}$$

$$\text{Quartae } SS = \frac{ABC\mathfrak{D}a\Phi}{\mathfrak{D}\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

$$\text{Quintae } TT = \frac{ABCDEa\Phi}{\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}$$

etc.

et lentium interualla:

$$\text{I et II} = \frac{A\mathfrak{B}a\pi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi}$$

$$\text{II et III} = \frac{ABa\Phi(\epsilon\pi' - (1 - \mathfrak{B})\pi)}{(\mathfrak{B}\pi - \Phi)(\epsilon\pi' - \pi + \Phi)}$$

$$\text{III et IV} = \frac{ABCa\Phi(\mathfrak{D}\pi'' - (1 - \epsilon)\pi')}{(\epsilon\pi' - \pi + \Phi)(\mathfrak{D}\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

$$\text{IV et V} = \frac{ABCDa\Phi(\epsilon\pi''' - (1 - \mathfrak{D})\pi'')}{(\mathfrak{D}\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)}$$

Quae interualla debent esse positua.

Problema 7.

271. Positis iisdem, quae in problemate praecedente sunt assumpta, definire locum idoneum oculi, unde totus campus apparens conspici queat.

So-

Solutio.

Maneant omnes denominationes vt ante, et quia apertura lentis PP vt nulla spectatur, pro reliquis lentibus ex data aperturae ratione, femidiameter aperturae cuiusque ita se habebit

Lentis	femidiameter aperturae
Secundae QQ	$\cdot \cdot \frac{A \mathfrak{B} a \pi}{\mathfrak{B} \pi - \Phi} \Phi$
Tertiae RR	$\cdot \cdot \frac{A B \mathfrak{C} a \pi'}{\mathfrak{C} \pi' - \pi' + \Phi} \Phi$
Quartae SS	$\cdot \cdot \frac{A B C \mathfrak{D} a \pi''}{\mathfrak{D} \pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \Phi$
Quintae TT	$\cdot \cdot \frac{A B C D \mathfrak{E} a \pi'''}{\mathfrak{E} \pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi} \Phi$

vbi litterae \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} , \mathfrak{E} , etc. valores in praecedente Scholio assignatos obtinent.

Deinde magnitudines singularum imaginum considerari conuenit, quae ob $E \varepsilon = z = a \Phi$ et

$$\alpha = A a, \varepsilon = B b; \gamma = C c; \delta = D d \text{ etc.}$$

erunt

$$F \zeta = a \Phi = A a \Phi$$

$$G \eta = A B a \Phi$$

$$H \theta = A B C a \Phi$$

$$I \iota = A B C D a \Phi$$

etc.

Iam pro quolibet lentium numero locus oculi idoneus seorsim definiri debet; denotante ergo O distantiam oculi post vltimam lentem

Tom. I.

Dd

I.

I. Pro vnica lente

Quia crassities lentis vt nulla spectatur, eu-
dens est pro loco oculi idoneo fore $O = 0$.

II. Pro duabus Lentibus

Tab. III.
Fig. 13. Cum hic fit $bN' + G\eta$: $bG = bN'$: bO erit
 $bO = 0 = \frac{bN'}{bN' + G\eta} \xi$. Sed est $bN' = \frac{A\mathfrak{B}\pi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi} a\Phi$ et $G\eta = ABa\Phi$
vnde fit

$$bN' + G\eta = Aa\Phi \cdot \frac{(B+1)\mathfrak{B}\pi - B\Phi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi} = \frac{ABa\Phi(\pi - \Phi)}{\mathfrak{B}\pi - \Phi}$$

$$\text{ob } (B+1)\mathfrak{B} = B. \text{ Erit ergo } \frac{bN'}{bN' + G\eta} = \frac{\mathfrak{B}\pi}{B(\pi - \Phi)},$$

quae fractio per $\xi = \frac{ABa\Phi}{(\mathfrak{B}\pi - \Phi)}$ multiplicata dat locum
oculi idoneum

$$O = \frac{A\mathfrak{B}a\pi\Phi}{(\pi - \Phi)(\mathfrak{B}\pi - \Phi)}$$

III. Pro tribus Lentibus

Fig. 14. Cum hic fit $cN'' + H\theta$: $cH = cN''$: cO , erit
 $cO = 0 = \frac{cN''}{cN'' + H\theta} \gamma$. Sed est

$$cN'' = \frac{AB\mathfrak{C}a\pi'\Phi}{\mathfrak{C}\pi' - \pi + \Phi} \text{ et } H\theta = ABCa\Phi$$

hincque ob $(C+1)\mathfrak{C} = C$ fiet

$$cN'' + H\theta = \frac{ABCa\Phi(\pi' - \pi + \Phi)}{\mathfrak{C}\pi' - \pi + \Phi}$$

et $\frac{cN''}{cN'' + H\theta} = \frac{\mathfrak{C}\pi'}{C(\pi' - \pi + \Phi)}$. Nunc igitur ob $\gamma = \frac{ABCa\Phi}{\mathfrak{C}\pi' - \pi + \Phi}$ ha-
bebimus distantiam oculi idoneam:

$$O = \frac{AB\mathfrak{C}a\pi'\Phi}{(\pi' - \pi + \Phi)(\mathfrak{C}\pi' - \pi + \Phi)}$$

IV.

IV. Pro quatuor Lentibus

Cum fit $dN''' + I_1 : dI = dN''' : dO$, erit Tab. III.

$$dO = O = \frac{dN'''}{dN''' + I_1} \delta. \text{ Sed est}$$

Fig. 15.

$$dN''' = \frac{ABCDa\pi''\Phi}{D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \text{ et } I_1 = ABCDa\Phi$$

hincque ob $(D + 1)D = D$ fiet

$$dN''' + I_1 = \frac{ABCDa\Phi(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}{D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \text{ et}$$

$$\frac{dN'''}{dN''' + I_1} = \frac{D\pi''}{D(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}. \text{ Ergo ob } \delta = \frac{ABCDa\Phi}{D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

prodit distantia oculi idonea

$$O = \frac{ABCDa\pi''\Phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

V. Pro quinque Lentibus

Si ratiocinium simili modo ad casum quinque lentium extendatur, reperiemus distantiam oculi idoneam

$$O = \frac{ABCDEa\pi'''\Phi}{(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)}$$

VI. Pro sex Lentibus

Eodemque modo progrediendo colligitur fore pro casu sex lentium distantiam oculi idoneam

$$O = \frac{ABCDEFa\pi''''\Phi}{(\pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(\pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

ficque ulterius, quousque libuerit progredi licet.

Coroll. 1.

272. Quouis ergo casu necesse est, ut distantia oculi idonea prodeat positiva: si enim fieret negativa totus campus apparens nusquam conspici posset.

Coroll. 2.

273. Iis autem casibus, quibus distantia O fit negativa oculum immediate ultimae lenti applicari conueniet; Tum vero oculus plus non cernet, quam si ultimae lentis apertura aequalis esset amplitudini pupillae.

Coroll. 3.

274. Hoc ergo casu statuatur semidiameter aperturae ultimae lentis $= \omega$ semidiametro pupillae, ex eaque aequatione eliciatur valor ipsius Φ , quo invento erit $a\Phi$ semidiameter campi apparentis, qui in obiecto reuera conspicietur.

Problema 8.

275. Positis iisdem atque in problematibus praecedentibus, eam conditionem in lentium dispositione definire, ut oculus in loco idoneo positus obiectum simul distincte videat.

Solutio.

Quia aperturam lentis obiectivae evanescentem assumimus, in visione alia confusio locum habere nequit nisi quatenus oculus non in distantia iusta ab
ultima

ultima imagine, quam intuetur existit, quae ergo tolletur, si lentes ita disponantur, ut imago ultima ante oculum in O sitam in distantia iusta, quam littera l designauimus, versetur. Cum igitur in figuris locus oculi ante imaginem ultimam cadat haec distantia negatiue sumpta ipsi l aequalis est ponenda; unde pro quouis lentium numero sequentes habebimus determinaciones.

I. Pro vnica lente

Cum hic fit $O = 0$, et $OF = a = Aa$, oportet esse $Aa = -l$, ideoque $A = -\frac{l}{a}$: et $a = -l$, unde indoles huius lentis determinatur, ita ut eius distantia focalis esse debeat $= \frac{al}{l-a}$. Tab. III.
Fig. 12.

II. Pro duabus lentibus

Ex inuenta distantia $bO = 0$, erit $OG = \frac{0}{bN}$. Fig. 13.
 $G\eta$. Est vero $\frac{0}{bN} = \frac{1}{\pi - \Phi}$; unde fit $\frac{ABa\Phi}{\pi - \Phi} = -l$, hincque pro secunda lente $B = -\frac{(\pi - \Phi)l}{Aa\Phi}$. et $\mathfrak{B} = \frac{B}{B+1}$. Vel cum fit $Aa\Phi = -\frac{(\pi - \Phi)l}{B}$, erit pro loco oculi

$$O = \frac{-\mathfrak{B}\pi}{B(\mathfrak{B}\pi - \Phi)} l$$

III. Pro tribus lentibus

Hic est $OH = \frac{0}{cN'}$. $H\theta = \frac{H\theta}{\pi' - \pi + \Phi}$, unde obtinetur: Fig. 14.

$$OH = \frac{ABCa\Phi}{\pi' - \pi + \Phi} = -l$$

sicque pro vltima lente habebitur:

$$C = \frac{-(\pi' - \pi + \Phi)l}{ABa\Phi}$$

At si pro determinatione primae lentis capiatur

$$Aa\Phi = \frac{-(\pi' - \pi + \Phi)l}{BC}; \text{ erit distantia oculi}$$

$$O = \frac{-\epsilon\pi'}{C(\epsilon\pi' - \pi + \Phi)} l$$

IV. Pro quatuor lentibus

Tab. III.
Fig. 15.

Cum fit $OI = \frac{O}{a_{N'''}}$, $I = \frac{II}{\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$, habebitur

$$OI = \frac{ABCDa\Phi}{\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} = -l$$

Vnde pro vltima lente

$$D = -\frac{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)l}{ABCa\Phi}$$

Cum autem fit $ABCa\Phi = -\frac{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)l}{D}$ erit in loco oculi hoc valore surrogando

$$O = \frac{-D\pi''}{D(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} l$$

V. Pro quinque Lentibus

Simili modo pro quinque lentibus vltima ita comparata esse debet, vt fit

$$E = \frac{-(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)l}{ABCDa\Phi}$$

Prima autem inde definita fit

$$O = \frac{-\epsilon\pi'''}{E(\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)} l$$

VI. Pro sex Lentibus

Eodem modo patet pro sex lentibus fore

$$F = \frac{-(\pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)l}{ABCDEa\Phi}$$

atque

atque si hinc Aa definiatur :

$$O = \frac{-\delta \pi''''}{F(\delta \pi'''' - \pi'''' + \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} l$$

quas formulas quousque libuerit, continuare licet.

C O R O L L. I.

276. Si distantia oculi iusta l fuerit infinita erit vt sequitur :

- I. Pro vna lente $A = \infty$ et $\mathcal{A} = 1$
 - II. Pro duabus lentibus $B = \infty$ et $\mathcal{B} = 1$
 - III. Pro tribus lentibus $C = \infty$ et $\mathcal{C} = 1$
 - IV. Pro quatuor lentibus $D = \infty$ et $\mathcal{D} = 1$
- etc.

C O R O L L. 2.

277. Casu ergo, quo distantia oculi iusta l est infinita, distantia oculi post lentem vltimam erit pro quouis lentium numero :

- I. Pro vnica lente $O = 0$
 - II. Pro duabus lentibus $O = \frac{Aa\pi\Phi}{(\pi - \Phi)^2}$
 - III. Pro tribus lentibus $O = \frac{ABa\pi'\Phi}{(\pi' - \pi + \Phi)^2}$
 - IV. Pro quatuor lentibus $O = \frac{ABCa\pi''\Phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \pi)^2}$
- etc.

S c h o l i o n.

278. Haecenus campum apparentem Φ vt datum consideravi, ex eoque tam lentium indolem quam

quam earum dispositionem determinavi, ut campus datae amplitudinis appareat, nihilque obstare deprehendimus, quominus huic conditioni satisfiat; cum numeri A, B, C, D , etc. penitus arbitrio relinquantur, aperturarum vero rationes π, π', π'' , etc. infra $\frac{1}{8}$ vel $\frac{1}{4}$ accipi debeant. Verum hic multiplicationis ratio nondum in computum est ducta qua simul campus apparens ita adstringitur, ut certum limitem excedere nequeat. Quoniam igitur in omnibus instrumentis dioptricis multiplicatio imprimis proposita esse solet, quemadmodum per eam campus apparens definiatur in sequente problemate exponamus.

Problema 9.

279. Si instrumentum dioptricum ex quotcunque lentibus fuerit compositum, quarum quidem crassities ut nulla spectetur, simul vero multiplicationis ratio sit proposita, determinare campum apparentem.

Solutio.

Manentibus omnibus denominationibus, quibus hactenus sumus usi, ita ut $a\Phi$ semidiametrum campi apparentis denotet, sit b distantia, ad quam multiplicationem referamus. Magnitudo igitur $a\Phi$ in distantia hac $= b$ nudo oculo cerneretur sub angulo, cuius tangens est $= \frac{a\Phi}{b}$. Quare si multiplicationis ratio statuatur $= m$, necesse est ut eadem magnitudo $a\Phi$ per lentes spectetur sub angulo, cuius tangens sit $= \frac{m a \Phi}{b}$.

Iam

Iam vero ex iis, quae in problematibus praecedentibus sunt tradita iste angulus facile assignatur, sicque obtinebitur angulus Φ , indeque semidiameter campi apparentis $a\Phi$. Cum autem haec multiplicatio non ad ipsos angulos sed eorum tangentes referatur evidens est tantum partes obiecti minimas circa centrum E fitas in ratione proposita multiplicari, remotiores vero in ratione minore. Quo notato hanc multiplicationis rationem m pro quouis lentium numero contemplemur.

I. Pro vnica Lente

Tangens anguli, quo imago $F\zeta$ ab oculo in O constituto conspicitur, est $\frac{F\zeta}{CF} = \frac{F\zeta}{aF}$ ob $aO = 0$, Erit ergo $\frac{m a \Phi}{b} = \Phi$, seu $ma = b$. Hoc ergo casu campus apparens non determinatur sed multiplicationis ratio est $m = \frac{b}{a}$. Verum vt visio sit distincta, per superius problema debet esse $A = -\frac{l}{a}$ et distantia oculi post lentem $O = 0$. At obiectum situ erecto cernetur:

Tab. III
Fig. 12.

II. Pro duabus Lentibus

Tangens anguli, quo imago $G\eta$ ab oculo in O constituto cernetur, est $= \frac{bN'}{bO} = \pi - \Phi = \frac{m a \Phi}{b}$; vnde sequitur semidiameter campi apparentis

Fig. 13.

$$\Phi = \frac{\pi b}{m a + b} \text{ pro situ inuerso}$$

Quo inuento, vt visio sit distincta oportet esse

$$B = \frac{-m l}{A b}, \text{ et } \mathfrak{B} = \frac{-m l}{A b - m l}$$

Tom. I.

Ee

hinc-

hincque prodit distantia oculi post lentem ocularem

$$O = \frac{Abl(ma+b)}{mml + ABb}$$

III. Pro tribus Lentibus

Tab. III.
Fig. 14.

Tangens anguli, quo imago $H\theta$ ab oculo in O constituto cernitur est $\frac{cN''}{cO} = \pi' - \pi + \Phi = \frac{ma\Phi}{b}$, vnde fit femidiameter campi apparentis:

$$\Phi = \frac{(\pi' - \pi)b}{ma - b} \text{ pro situ erecto}$$

Deinde vt visio sit distincta, oportet esse

$$C = \frac{-ml}{ABb} \text{ et } \mathcal{C} = \frac{-ml}{ABb - ml}$$

Cum igitur fit $\pi' - \pi + \Phi = \frac{ma(\pi' - \pi)}{ma - b}$ erit

$$\mathcal{C} \pi' - \pi + \Phi = \pi' - \pi + \Phi - \frac{ABb\pi'}{ABb - ml} = \frac{ma(\pi' - \pi)}{ma - b} - \frac{ABb\pi'}{ABb - ml}$$

hincque pro loco oculi

$$O = \frac{-ABbl\pi'}{(ABb - ml)(\mathcal{C}\pi' - \pi + \Phi)} = \frac{ABbl(ma - b)\pi'}{(mml - ABbb)\pi' + ma(ABb - ml)\pi}$$

IV. Pro quatuor lentibus

Fig. 15. Tangens anguli, quo imago $I\iota$ ab oculo in O constituto cernitur est $= \frac{dN''}{dO} = \pi'' - \pi' + \pi - \Phi = \frac{ma\Phi}{b}$;

vnde elicitur:

$$\Phi = \frac{(\pi'' - \pi' + \pi)b}{ma + b} \text{ pro situ inuerso}$$

Hinc porro pro visione distincta esse debet

$$D = \frac{-ml}{ABCb}, \text{ et } \mathcal{D} = \frac{-ml}{ABCb - ml}$$

vnde fit

$$\mathcal{D} \pi'' - \pi' + \pi - \Phi = \frac{ma(\pi'' - \pi' + \pi)}{ma + b} - \frac{ABCb\pi''}{ABCb - ml}$$

et

et pro loco oculi

$$O = \frac{A B C b l (m a + b) \pi''}{(m m a l + A B C b b) \pi'' + m a (A B C b - m l) (\pi' - \pi)}$$

V. Pro quinque lentibus

Eodem modo progrediendo pro campo appa-
rente reperitur :

$$\Phi = \frac{(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi) b}{m a - b} \text{ pro situ erecto}$$

et vt visio euadat distincta

$$E = \frac{-m l}{A B C D b} \text{ et } \mathcal{E} = \frac{-m l}{A B C D b - m l}$$

vnde pro loco oculi idoneo concluditur

$$O = \frac{A B C D b l (m a - b) \pi'''}{(m m a l - A B C D b b) \pi'' + m a (A B C D b - m l) (\pi'' - \pi' + \pi)}$$

VI. Pro sex lentibus

Hic campus apparens ita definitur, vt sit:

$$\Phi = \frac{(\pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi' + \pi) b}{m a + b} \text{ pro situ inuerso}$$

visio vero distincta exigit

$$F = \frac{-m l}{A B C D E b} ; \mathcal{F} = \frac{-m l}{A B C D E b - m l}$$

vnde pro loco oculi idoneo

$$O = \frac{A B C D E b l (m a + b) \pi''''}{(m m a l + A B C D E b b) \pi'' + m a (A B C D E b - m l) (\pi'' - \pi' + \pi)}$$

ficque progressio ad plures lentes est manifesta.

C o r o l l. I.

280. Datis ergo rationibus aperturarum singu-
larum lentium π , π' , π'' , etc. vna cum ratione
multiplicationis m , distantia b , ad quam multiplicatio
E e 2 refer-

refertur, et distantia obiecti ante instrumentum a , determinatur campus apparens.

COROLL. 2.

281. Vt ergo campus apparens pro data multiplicatione maximus obtineatur litteris π , π' , π'' , etc. ita valores maximos tribui conueniet, vt alternatim sint positui et negatiui.

COROLL. 3.

282. Si igitur valores π , π' , π'' , etc. vsque ad $\frac{1}{3}$ augeri liceat, maximus valor ipsius Φ pro quouis lentium numero erit vt sequitur:

$$\text{Pro casu duarum lentium } \Phi = \frac{b}{3(ma+b)}$$

$$\text{Pro casu trium lentium } \Phi = \frac{2b}{3(ma-b)}$$

$$\text{Pro casu quatuor lentium } \Phi = \frac{3b}{3(ma+b)}$$

$$\text{Pro casu quinque lentium } \Phi = \frac{4b}{3(ma-b)}$$

etc.

COROLL. 4.

283. Quo plures ergo lentes adhibentur eo magis campus apparens augeri potest simul vero patet, quo maior multiplicatio desideretur, eo minorem fieri campum apparentem.

Coroll.

Coroll. 5.

284. Ratio multiplicationis m tam positue quam negatiue capi potest. Si positue accipitur pro lentium numero pari situm inuersum, pro impari autem situm erectum declarat. Contrarium vero euenit, si m fuerit numerus negatiuus.

Scholion I.

285. Hic autem imprimis notandum est, valorem ipsius Φ tum solum angulum $EA\varepsilon$ praeberere, quando fuerit tam exiguus, vt aliquot gradus non superet; si enim valor ipsius Φ prodeat multo maior, tum tangentem huius anguli $EA\varepsilon$ exprimit. Plerumque autem, si quidem multiplicatio sit modica, iste valor ipsius Φ tam paruus reperitur, vt sine errore pro ipso angulo $EA\varepsilon$ accipi possit. Hic igitur ob aliam causam amplitudo campi apparentis restringitur, vt certum limitem superare nequeat; cum enim angulus, quo radii in oculum incidentes in O ad axem inclinantur, nunquam possit esse rectus, neque fortasse vix 60° superare queat, quandoquidem ne nudo quidem oculo spatium in coelo maius quam 120° conspicerere valeamus; si illum angulum maximum, quem oculus capere valeat, circiter 63° statuamus, vt eius tangens sit $= 2$ pro quouis lentium numero habebimus $\frac{ma\Phi}{b} = 2$, vnde fit $\Phi = \frac{2b}{ma}$, et $a\Phi = \frac{2b}{m}$. Data ergo multiplicatione m et distantia b ad quam refertur, semidiameter spatii in obiecto

Ee 3

conspi-

conspicui nunquam maior existere potest quam $\frac{2b}{m}$ quot-
cunque etiam adhibeantur lentes, eaeque ita dispo-
nantur ut maximum campum patefaciant. In Tele-
scopiis ergo, ubi sumitur $b = a$, et semidiameter
campi ex ipso angulo Φ aestimatur, eius tangens
nunquam maior esse potest quam $\frac{2}{m}$: unde sequentem
tabellam adiungo, quae pro quavis multiplicatione
semidiameterum campi apparentis maximi ostendit,
quem nunquam superare liceat.

Multipli- catio <i>m</i>	Semidiam : campi app: maximi	Multipli- catio <i>m</i>	Semidiam : campi app: maximi
5	21°, 48'	60	1°, 54', 33"
10	11, 18	70	1, 38, 13
15	7, 35	80	1, 25, 57
20	5, 42	90	1, 16, 24
25	4, 34	100	1, 8, 45
30	3, 49	150	0, 45, 50
35	3, 16 $\frac{1}{2}$	200	0, 34, 22
40	2, 52	250	0, 27, 30
45	2, 33	300	0, 22, 55
50	2, 17 $\frac{1}{2}$	400	0, 17, 11
		500	0, 13, 45

Quod si ergo numerum lentium multiplicando iam
fere ad tantum campum apparentem pertigerimus, is
ulterius nullo modo augeri poterit.

Scho-

Scholion 2.

286. Quod ad locum oculi idoneum attinet, eum ideo in O constituimus, vt omnes radios per lentes transmissos accipiat, etiamsi pupilla maxime esset constricta: ex quo patet ob amplitudinem pupillae oculum de hoc loco sine villo detrimento aliquantillum remoueri posse, ita vt superfluum foret hunc locum nimis sollicite obseruare, nisi forte apertura vltimae lentis fuerit admodum magna. Sin ea autem pupillam non superet, eaque adeo fit minor, manifestum est oculum ei immediate applicatum aequae omnes radios excipere, et eundem campum contueri, ac si in loco idoneo esset constitutus. His igitur casibus, si forte distantia O pro loco oculi prodeat negativa, nihil de campo apparente perit, dummodo oculus lenti vltimae immediate applicetur. His itaque, quae ad visionem per instrumenta dioptrica in genere pertinent, expeditis, superest, vt inuestigemus, quantum visio ob diuersam radiorum refrangibilitatem turbetur, et quemadmodum hanc perturbationem euitare queamus.
